

A nemzetközi környezetjog aktuális kihívásai

Miskolci Egyetem
Miskolc
2012

A nemzetközi környezetjog aktuális kihívásai

Szerkesztő:

dr. jur. Raisz Anikó, PhD
adjunktus, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Technikai szerkesztő:

dr. jur. Raisz Anikó, PhD
adjunktus, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A kötet szerzői:

Bándi Gyula, Csák Csilla, Csatlós Erzsébet, Erdős Éva, Fodor László, Philippe Haymoz, Kardos András, Kárpáti Orsolya, Kecskés Gábor, Kirs Eszter, Marinkás György, Nagy Zoltán, Olajos István, Pánovics Attila, Raisz Anikó, Szabó Marcel, Szemesi Sándor, Szilágyi János Ede, Tahyné Kovács Ágnes, Varga Judit, Varga Zoltán, Vásárhelyi Gábor

Borítóterv:

Varga Attila Károly, adjunktus

Nyomdai munkálatok: Gazdász-Elasztik Kft.

3534 Miskolc, Szervezet u. 67. • 06-46/379-530

Felelős vezető: Vesza József

Koordinátor:

Dr. Simon Andrea, adjunktus

A tanulmánykötet „A felsőoktatás minőségének javítása kiválósági központok fejlesztésére alapozva a Miskolci Egyetem stratégiai kutatási területein” című, TAMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 számú projekt keretében készült. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. This book was carried out as part of the TAMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 project with support by the European Union, co-financed by the European Social Fund.

SZÉCHENYI TERV

Borítókép: Switzerland is beautiful. Szerző: Tambako the Jaguar. Forrás (2012.11.01.):

http://farm5.static.flickr.com/4123/4787402073_e48d62e71e_o.jpg

© Minden jog fenntartva!

A kiadó írásbeli engedélye nélkül tilos e kiadványt részben vagy egészben sokszorosítani, vagy más módon rögzíteni és hasznosítani!

ISBN 978-963-358-017-2

Kiadja a Miskolci Egyetem

A kiadásért felelős:

Dr. Gácsi Zoltán szakmai vezető

Dr. Szemmelveisz Tamás projektmenedzser

Tartalomjegyzék

Előszó	5
Bándi Gyula	
<i>Gondolatok a környezethez való jogról</i>	6
Csák Csilla	
<i>A környezeti kárfelelősségi rendszerek dogmatikai alapjai</i>	16
Csatlós Erzsébet	
<i>Környezetvédelem és az emberiség közös öröksége: gyakorlati problémák a sarkvidékek térségében</i>	27
Erdős Éva	
<i>A beruházás ösztönzés és a környezetvédelem</i>	38
Fodor László	
<i>A CO₂ leválasztásának és tárolásának (CCS) nemzetközi vetületei</i>	51
Philippe Haymoz	
<i>Anwendung internationaler und nationaler Normen: Dreissig Jahre Schutz des Wolfs in der Schweiz, 1982-2012</i>	62
Kardos András	
<i>Szennyezés vízben és víz mentén – A XXI. század problémái</i>	73
Kárpáti Orsolya	
<i>A természeti erőforrások nyilvántartásának rendszere Magyarországon</i>	84
Kecskés Gábor	
<i>A felelősségi kérdések megjelenése a biodiverzitás témakörében</i>	92
Kirs Eszter	
<i>A környezet védelme a nemzetközi büntetőjogban</i>	101
Marinkás György	
<i>Az őslakosok jogainak megjelenése az Amerikaközi Rendszerben: az őslakosok joga ősi földjeikre</i>	108
Nagy Zoltán	
<i>Az emisszió-kereskedelmi rendszerek szerepe a környezetpolitikában</i>	118

Olajos István

A megújuló energiával működtetett távhő rendszerek kialakításának földhasználati és társasági jogi alapkérdései 129

Pánovics Attila

Környezeti szelvényjogok három jogrendszer metszéspontjában 138

Raisz Anikó

Magyarország felszín alatti vizei a nemzetközi jog újabb megközelítésében – Kincs, ami nincs? 149

Szabó Marcel

A fenntartható fejlődés: nemzetközi jogi elmélet és szerződéses gyakorlat 161

Szemesi Sándor

Környezetvédelmi kérdések az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában 175

Szilágyi János Ede

Vizeink védelme a kétoldalú nemzetközi megállapodások tükrében 185

Tahyné Kovács Ágnes

A GMO-k jogi szabályozásáról egyes környezetjogi alapelvek, különösen a fenntarthatóság jegyében 196

Varga Judit – Vásárhelyi Gábor

Concept for a European Industrial Disaster Risk Sharing Facility: A lesson learned from the Hungarian red sludge disaster 207

Varga Zoltán

Energiaadózás Magyarországon 216

A megújuló energiával működtetett távhő rendszerek kialakításának földhasználati és társasági jogi alapkérdései*

Olajos István*

1. Pornóapáti, mint a megújuló energiával működtetett távhő rendszer alapja és felmerülő jogi problémái

Az első, kistelepüléseken működő távhő rendszert Pornóapátiban alakították ki. A Vas megyei településen egy központi fűtőművet építettek ki, amire a településen élők háztartásaikkal kapcsolódhattak hozzá. A kialakított technológia úgy működik, hogy a komoly erdőterületekkel rendelkező településen felvásárolnak fa alapanyagot, illetve fahulladékot. A fákat ledarálják, majd az azonos aprítékká átalakított alapanyagot égetéssel, hőenergiaként hasznosítják.

A fa alapanyagot vagy az önkormányzat erre a célra létrejött Kft-je felvásárolja, és az eladó által kiállított számla alapján kifizeti a vételárat. Ezek után a Kft. már a hőenergiát értékesíti a családok, mint fogyasztók felé.

Az önkormányzat tehát egy nyereségérdekelt, és a bevételénél fogva¹ Áfa körbe tartozó céget üzemeltet, aki a neki kiállított számlaformában különböző természetes személyektől, vagy cégektől vásárol meg alapanyagot, míg áfával növelt értékkel juttatja vissza a hőenergiát sokszor ugyanazon személyekhez, akik az alapanyagot számára értékesítették. Az önkormányzat Kft-je tehát egyrészt megfizeti az Áfát az alapanyagokért, másrészt a saját maga által kiállított fűtésszámláiban szintén egy más Áfa kulcsú forgalmi adót számít fel a hozzáadott értékre, ami az alapanyag Áfá-val, mivel annak kulcsa eltér egyémtől, nem kompenzálható.

A hőenergiát felhasználó végső fogyasztó a rá áthárított Áfát már nem igényelheti vissza. Az alapanyag előállító östermelő, vagy vállalkozó pedig sok esetben kizárólag a fűtőműnek szállít, így az általa szállított mennyiség alapján még nem tartozik az Áfa körbe, így sokszor Áfát nem is terhelhet eladásaira. Az Áfát tartalmazó számla kiállítója a neki megfizetett forgalmi adót az általános szabályok szerint havi vagy negyedéves bontásban be kell, hogy fizesse a költségvetésbe.

Az önkormányzati Kft, mint fűtőmű mozgásteret kicsi. A településen 154 háztartás található, és abból közel 90 csatlakozott első körben a fűtőmű által működtetett távhő rendszerhez. Ez a jó csatlakozási arány azonban addig tartható fenn, míg egy háztartás saját fűtéssel olcsóbban nem tudja megoldani a fűtést a fűtőmű által kínált 22 000-26 000

* Jelen tanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. This research was carried out as part of the TAMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 project with support by the European Union, co-financed by the European Social Fund.

* dr. jur. Olajos István, PhD, egyetemi docens, Miskolci Egyetem ÁJK

¹ Az éves bevétele jóval meghaladja a 5 000 000 forintot.

forintos havi átalánytól. Ha megtudja, akkor annak kényelmetlensége dacára, természetesen az olcsóbb megoldást választja, és kilép a rendszerből. Ez történt közel 40 háztartással Pornóapátiban.

Ha egy településen egy új kistelepülésekre tervezett fűtőművet tervezünk, akkor első probléma, az hol lehet megtermelni az energia előállításához szükséges fás szárú alapanyagot. Ez azért is fontos kérdés, mert csak ennek tudatában biztosítható a rendszer fenntarthatósága, ami a legtöbb esetben finanszírozáshoz szükséges pályázat egyik fő indikátora.

Ha a megfelelő és alkalmas területeket kiválasztottuk, meg kell nézni a terület tulajdoni viszonyait. Ahol a terület tulajdonosa a településen él, a területét vagy maga hasznosítja, vagy a fennálló hasznosítási szerződés fenntartása nem gazdaságos a számára, ott ajánlatot lehet tenni a terület intenzív és a tulajdonos számára is megérő hasznosítására.

A megfelelő földhasználati szerződés kiválasztásakor a meglévő haszonbérlet, és az általa felajánlott művelési kapacitás is felhasználható és bevonható a terület művelésébe. Az ajánlatnál azonban a Pornóapátiban felmerült fent jelzett problémák kapcsán át kell gondolni a megfelelő földhasználati forma kiválasztását.

A földhasználati szerződések típusainak kiválasztása kapcsán a saját bioenergiával működtetett távfűtőrendszert üzemeltető Pornóapáti problémáinak² feltárása kapcsán még közelebb kerülhetünk az ideális földhasználati szerződés kiválasztásához.

A fogyasztók egy része – aki saját magántulajdonú erdővel, vagy saját biomassza termelésre alkalmas területtel rendelkezik- viszont a mezőgazdasági termelőkre vonatkozó jogi szabályozás sokszínűsége miatt lehet egyéni vállalkozó, őstermelő, családi gazdálkodó és folytathat gazdasági társaság formában is tevékenységet.

Az őstermelő és a családi vállalkozó csak meghatározott éves árbevétel felett tartozik az Áfa körbe. A leadott megtermelt alapanyagért tehát a távhő előállítással foglalkozó gazdasági társaság tehát a két tevékenység különböző volta miatt nem tudja csak az alapanyag és a hőenergia közti különbségre számlát kiállítani.

A megoldás a földhasználat más alapon történő biztosításában rejlik. A földhasználati formák kiválasztása kapcsán a részesművelési szerződés, mint forma alapot adhat arra, hogy - a kibővített profilú gazdasági társaság a termelő tevékenység bizonyos körének, és a termelési kockázat megfelelő formájának átvállalása után- a termés egy része automatikusan, a távhő előállítással is foglalkozó, de integrátori feladatokat is ellátó cég tulajdonába menne át.

A cégbe viszont, mint tulajdonos belépnének a termőföld tulajdonosai, aki a cég nyereségéből való részesedésüket hőenergia-szolgáltatás formájában kapnák meg.

² Pornóapátiban felmerülő problémákról lásd: a M1 híradójának 2012. január 13-i felvételét: In http://videotar.mtv.hu/Videok/2012/01/11/13/A_csaladok_fele_lecsatlakozott_Pornoapati_futomuve_rol.aspx

2. A részesművelési forma, mint a biomassza alapú kistelepülési rendszer földhasználati formája

Részesművelésről abban az esetben beszélünk, ha a szerződő felek közösen határozzák meg, hogy a részesművelésbe adott termőföldön mit termeljenek, a föld megművelésnek egyes feladataiból (talaj-előkészítés, szántás, vetés, metszés, növényápolás, növényvédelem, betakarítás stb.) a szerződő felek milyen részt vállalnak, és a megtermelt terményből milyen arányban részesednek, meghatározzák továbbá az elemi csapás vagy más rendkívüli esemény okozta kár viselésére irányadó szabályokat.

Maga a szerződés egy jól átgondolt és felépített integrációt feltételez. A haszonbérlettel eltérően e szerződési formánál a jogalkotó a terület nagyságának kiválasztásában és a terület művelési idejének meghatározásakor nem köti meg a szerződő felek kezét.

A területnagyság esetében, lévén a termelés egy néhány száz háztartásból álló település energetikai problémáinak a megoldására hivatott, nem lesz szükség a termőföld törvény által gátként szabott 300 hektár nagyságú vagy 6000 aranykorona kataszteri tiszta jövedelem értékű, a birtokmaximumként meghatározott területnagyságot kihasználni.³

A művelési idő meghatározásakor, biztosabb elkötelezettséget jelent a határozatlan idejű szerződés,⁴ ahol egy jól működő konstrukcióban több évtizedre biztosítható a területek használata, míg az a terület tulajdonos, aki nem elégedett a fűtőmű által nyújtott részesművelési szolgáltatással, az a termelési időszak befejeztével kiléphet a szerződésből, és mentesül a kötelezettsége alól.

A mentesülés, és a szerződés felmondása 6 hónappal, a gazdasági év végére lehetséges. Ez a felmondás a gyakorlatban azt jelenti, ha a szerződésből 6 hónapnál kevesebb idő van hátra, akkor a felek a következő gazdasági év végére szüntethetik meg az együttműködésüket.⁵

A szerződés fontos kérdéseként merül fel a szerződés tárgyát képező termőterületek pontos megjelölése. Itt a terület leglényegesebb adatait kell a földhasználati nyilvántartásba történő bejelentés kapcsán megjelölni, mint a terület tulajdoni lapjának számát, a helyrajzi számát, a terület művelési ágát, minőségi osztályát és kataszteri tiszta jövedelmét.

A terület kijelölésénél lényeges kérdés a terület művelési ága lehet. Ugyanis energetikai faültetvény a nyilvántartásban csak szántó, gyeper, rét legelő, esetleg fásított terület, művelési ágban szerepelhet. Ugyanis ha a beerdősültségi szint eléri az erdő fogalmának

³ Lásd: termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény, a továbbiakban Tft. 5. §-a. A birtok maximumra eltérő szabályokat alkalmaz a T-7979-es számú törvénytervezet a mező- és erdőgazdálkodási földek forgalmáról 12.§ (1) bekezdés ahol a földműves jogi formájára nézve birtok minimum és maximum is előírásra kerül. In:

<http://www.kormany.hu/download/5/a1/a0000/foldtorveny.pdf#!DocumentBrowse> (a továbbiakban: földforgalmi törvénytervezet)

⁴ A termőföldről szóló törvény hatályos szabályai a földhasználati szerződésekre terület és haszonbérleti idő maximumot, illetve határozott idejű szerződési módozatot írnak elő. Ez alól kivétel a feles bérleti és a részesművelési szerződés.

⁵ Lásd: Ptk. 457. § (1) bek.

erdőgazdálkodásról és az erdők védelméről jelzett törvény szerinti fogalmát,⁶ abban az esetben rögtön más megítélés alá tartozik. A terület földhasználatát nem a földhasználati nyilvántartásba, hanem a Vidékfejlesztési Minisztérium illetékes erdészeti főhatósága által vezetett Erdőállomány Adattárba kell bejelenteni, és a terület használatára nem a részesművelési szerződés pontjai, hanem az illetékes megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által vezetett Körzeti Erdőterv előírásai az irányadók.⁷

A termőföld használatának megosztása lehet úgy is, hogy a felek közösen állapotnak meg arról, milyen fajú fák alkotják majd az ültetvényt. A fajok meghatározására nagy hatással lehetnek a telepítéshez kapcsolódó vidékfejlesztési támogatási rendelet⁸ előírásai, ahol bizonyos fajokra (akác, fűz és nyár) nyújtható csak támogatás.

A fajok meghatározása után a műveléssel kapcsolatos feladatok elosztására kerül sor. A megfelelő telepítőanyag kiválasztása és rendelkezésre bocsátása az önkormányzati „társaság” míg a telepítés, ápolás és a növényvédelem a tulajdonos (és esetlegesen a közbe iktatott földhasználó) feladatai közé tartozna.

A fák megfelelő kitermelése, az elszállítása a tulajdonos, – de még inkább a szállításhoz szükséges gépekkel rendelkező mezőgazdasági vállalkozás – míg fa levágott részeinek felaprítása, az energetikai cég földhasználati feladata lenne.

A termeléshez azonban nem csak az energiatermelés alapanyagai, hanem a földalapú támogatások is kapcsolódnak, mint évente ismétlődő bevételek, így ezeket elosztásáról is érdemes a részesművelési szerződésben rendelkezni.

A termelés legfontosabb részére a földhasználóként bejegyzésre kerülő tulajdonos megkaphatná a SAPS⁹ szerint a terület után járó állami támogatást. Az ilyen támogatás igénylésének feltétele a MEPAR rendszerben¹⁰ a terület megfelelő megjelölése, míg a gazdaregiszterben a SAPS alapú támogatásokra jogosult részesművelő feltüntetése. Az a tény, hogy ez az igénylő a terület tulajdonjogával rendelkező tulajdonos legyen, nem törvényszerű, de a viszonylag egyszerű regisztrációs kötelezettség, és a megfelelő és állandó jövedelem miatt célszerű.

A 93 liter/ha alapú gázolaj támogatás a szintén földhasználóként szereplő önkormányzati társaság igényelhetné. Itt azonban figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a feladatok megosztása során ki végzi a legtöbb üzemanyag költséggel együtt járó gépi munkát.

⁶ Lásd az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 9. §-a 30%-os és esetleg ettől lefelé eltérő, illetve TÖRÖK Géza: Az erdő normatív fogalma. In: CSÁK Csilla (szerk.): *Agrárjog - a magyar agrárjog fejlődése az EU keretei között*. Miskolc, 2010, Novotni Alapítvány, (a továbbiakban: *Agrárjog 2010*), 144. p.

⁷ Lásd: OLAJOS István: A földhasználat nyilvántartása. In: CSÁK Csilla (szerk.): *Agrárjog 2010*, 177-181. p.

⁸ Lásd a 72/2007. (VII.27.) FVM. rendelet az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból a rövid vágásfordulójú fás szárú energiaültetvények telepítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes feltételeiről szóló rendelet mellékletét

⁹ SAPS-ra lásd: SZILÁGYI János Ede: Az egységes területalapú támogatás és az azt kiegészítő nemzeti támogatás. In: CSÁK Csilla (szerk.): *Agrárjog 2010*, 402-403. p., valamint CSÁK Csilla – OLAJOS István: The application of single payment by national administrations and national courts. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2008/5, 31-42. p.

¹⁰ SZILÁGYI János Ede: MEPAR. In: CSÁK Csilla (szerk.): *Agrárjog 2010*, 191-193. p.

Akinél a legtöbb ilyen jellegű költség felmerül, azt célszerű a gázolaj támogatás címzettjének tekinteni.

A területi támogatások között elképzelhető agrár-környezetgazdálkodási támogatás és NATURA 2000 támogatás, azonban az energiaültetvények intenzív környezethasználata, és az ezekkel együtt járó komolyabb környezeti terhelés miatt,¹¹ az ilyen területeken energiaültetvény telepítése kizárt.

A földhasználati nyilvántartásban problémaként jelentkezik, hogy a klasszikus haszonbérletre berendezkedő földhasználati nyilvántartás nem ismeri a többalanyú kötelmet a használati szerződésekben. A földhasználatot nyilvántartó programok egy földhasználót ismernek, és ez a probléma klasszikus informatikai rendszerben nem áthidalható. A megoldásra jó példa az a szintén Vas megyei megoldás, ahol a SAPS alapú támogatást igénylő részes művelőt tüntették fel földhasználóként,¹² míg a szintén földhasználati tevékenységet végző, gépekkel közreműködő céget a földhasználati lap megjegyzés rovatába tüntették fel, így a gázolaj támogatást folyósító NAV felé ez a földhasználó is tudta igazolni földhasználói mivoltát.

Az elvégzett munkák költségeinek arányában oszlana meg a felek között a megtermelt termény is melyet így az önkormányzati „társaság”, már, mint saját tulajdonát tudná felhasználni. Az adásvétel és a vele járó átruházáshoz kapcsolódó adók visszaszorítása érdekében az önkormányzati cégnek érdemes a feldolgozáson túl minél több, fontos földhasználati feladatot elvállalni, ezzel a termés minél nagyobb részét átvenni.

A termés mindig az időjárás függvénye, ezért a tényleges elosztáshoz a konkrét termésmennyiség megállapítása helyett, a szerződés mellékleteként feltüntetett elosztási arányokat érdemes megállapítani. Egésként természetesen a megtermelt és beszállított alapanyag értendő.

A végtermékre igazán az önkormányzati „társaságnak” van szüksége, így a tulajdonos és a közbeiktatott további földhasználók részarányára előírható elővásárlási jog.

Ha azonban nem tudnak megegyezni az alapanyag átvételének árában, a közreműködő tulajdonosnak, esetleg profi földhasználó cégnek meg kell adni a lehetőséget, hogy a megtermelt alapanyagot máshol értékesíthesse. Ezt úgy célszerű megoldani, hogy a teljes alapanyag beszállítása után a tulajdonost és a földhasználót megillető termésmennyiséget külön, és a megadott megegyezési határidő leteltéig ingyenesen tárolja az energetikai társaság, a határidő letelte után pedig a tárolásáért külön díjat fizet a tulajdonos és a földhasználó.

A megegyezés és az alapanyag ára szempontjából, természetesen nem mindegy, hogy a közreműködő gépi berendezésekkel rendelkező földhasználónak szüksége lesz-e a fűtőmű által megtermelt energiára más gazdasági ágazatban folytatott tevékenységéhez (üvegházi

¹¹ A környezeti hatások: a műtrágyákból vegyi anyagok juthatnak a vizekbe, az ültetvény által elfoglalt területről kiszorulnak az őshonos fajok – lásd: LUKÁCS Gergely Sándor: A közösségi fűtőműre alapozott települési megújuló energia rendszer. In: LUKÁCS Gergely Sándor: *Megújuló energia és vidékfejlesztés*. Budapest, 2009, Szaktudás Kiadó, 175-176. p.

¹² Lásd OLAJOS István: *A részesművelési szerződés gyakorlati problémái – megjegyzések egy részesművelési szerződés tervezete kapcsán*. Szakvélemény 2012.08.31. Felhasználó: Paska Tamás östermelő

kertészet) vagy nincs rá szüksége, így ennek a szereplőnek a további szerepe a termék megfelelő kifizetésével megszűnik. Az adott településen élő tulajdonosról azonban feltételezhető, hogy megfelelő kondíciók esetében távhő szolgáltatásban veszi igénybe az alapanyag ellenértékét.

Fontos kérdés a szerződésben a felmerülő károk és elemi csapások rendezésének kérdése. Főszabályként előírható, hogy minden a szerződésben közreműködő személy a saját termeléséből adódó károk miatt igyekszik helytállni. Ez azt jelenti, hogy a kárenyhítési rendszer működésével együtt járó önrészt a részesművelésben részt vevő felek a végtermék elosztásának százalékában viselik. Ha a művelés során elemi kár éri a tulajdonost, és az ültetvény részt vett a kárenyhítési rendszerben, akkor az illetékes mezőgazdasági szakigazgatási szerv, a cikk megírásának időpontjában az illetékes megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága, megállapítja az elemi kár mértékét. Kárenyhítésben azonban 2011-től csak az az ültetvény részesülhet, ahol az elemi kár eléri a teljes terméshez viszonyított 30 %-os értéket.¹³ Az eljáró szakigazgatási szerv megállapítja a terméskiesés mértékét, és a kárenyhítési rendszer a teljes termés becsértékének meghatározott százalékában téríti a termelő kárát. A kárenyhítésként kapott összeg a termésbe beszámít, és ennek arányában történik a teljes bevétel elosztása

Ha a terméskiesés 30 % alatti, vagy az e feletti kárát a termelő máshol nem tudja megtéríttetni, kezdeményezheti a termés százalékos arányának megváltoztatását. Abban az esetben, ha a százalékos megváltoztatás sem eredményez a károsodás mértékével arányos elosztást, akkor a fix összegű és kiszámítható támogatások összegéből lehet a felmerült károkat kompenzálni. Ennek kiküszöbölésére érdemes a tényleges mezőgazdasági tevékenységet folytató személynek juttatni a területalapú támogatás fix árbevételét.

3. Az önkormányzat által alapított társaság formájára vonatkozó elképzelés

A társasági formára vonatkozóan a megoldási javaslatot a termőföldek forgalmáról szóló törvénytervezet sugallta.¹⁴ A tervezet szerint a részesművelési megállapodás tartalmára, a feleket megillető jogokra és kötelezettségekre a polgári jogi társaságra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. A polgári jogi társaság szabályait a jelenlegi Ptk. tartalmazza, a Vékás-féle Kodifikációs Főbizottság által összeállított tervezetben azonban ilyen név alatt nem szerepel.¹⁵

A társasági szerződéssel létrehozott polgári jogi társaság tagja az lehet, aki termőfölddel rendelkezik, és részesművelési szerződést kötött a társaggal fás szárú fűtőanyag termelésre. A társaság rendelkezésére bocsátott termőföldön a tag személyes közreműködés keretében végez tevékenységet. A társaság bevételéből a rendelkezésre

¹³ A haszonbérleti kedvezményt, mint háttérjogszabályt lásd: Tft. 17. §

¹⁴ Lásd: Földforgalmi törvénytervezet 57. § (2) bekezdés. In:

<http://www.kormany.hu/download/5/a1/a0000/foldtorveny.pdf#!DocumentBrowse>

¹⁵ Valószínűleg a kötelmi jogba a XXIV. cím alatt bekerült társasági szerződés szabályait kell alkalmazni erre a formára. A cím a Ptk. 568-578/A. szakaszaiban szabályozott tartalom nagy részét átvette, azonban külön szerződési formaként már nem nevesít

bocsátott és a megtermelt alapanyag meghatározott százaléka arányában részesedik. A részesedést (amennyiben a később meghatározásra kerülő szabályok ezt nem tiltják) a társaság által rendelkezésére bocsátott távhőszolgáltatásként kapja.

Bár az ilyen módon kibocsátott energiaszolgáltatás, mint barterszolgáltatás továbbra is Áfa köteles, a szolgáltatás árát a társaság tulajdonosai tág keretek között határozhatják meg. Ha rendelkezésre bocsátott föld használatának ellenértéke (részesművelési díj) és a megtermelt alapanyag együttes mértéke nem éri el az elfogyasztott energia mértékét akkor a társaság, ha meghaladja, akkor a tag fizeti meg Áfával növelten a szerződésből származó többlethasználattal ellenértékét. A használati díj megállapításában az önkormányzat szintén fontos, rendeleti úton szabályozható jogosítványokkal rendelkezik a távhő törvény alapján.

A polgári jogi társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy gazdasági tevékenységet is igénylő közös céljuk elérése érdekében együttműködnek és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást közös rendelkezésre bocsátják.¹⁶

Ahhoz pedig, hogy gazdasági társaságot lehessen alapítani, valamennyi tag vagyoni hozzájárulása szükséges. A tagok vagyoni hozzájárulása pénzbeli hozzájárulásból, illetve a tagok által a társaság javára szolgáltatott nem pénzbeli hozzájárulásból áll.

Jelen esetben sokkal fontosabb kifejtteni a nem pénzbeli hozzájárulások körét, amely lehet bármilyen vagyoni értékkel rendelkező dolog, szellemi alkotáshoz fűződő vagy egyéb vagyoni értékű jog, ideértve az adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelést is.¹⁷

Ennek értelmében nem pénzbeli hozzájárulás egy ház, lakás, számítógép, bútor, kiadói jogok, szerzői jog, szabadalom, vagy éppen bérleti jog, ha mi - a felajánlók - vagyunk a jogosultjai. Viszont értelemszerűen csak forgalomképes dolog, jog lehet hozzájárulás, így például haszonélvezeti jogot nem vihetünk be egy társaságba, nem gyarapíthatjuk vele a társaság vagyonát. Egyértelműen kiderül tehát, hogy az önkormányzati többségű polgári jogi társaság alapításakor lehetséges, hogy a tagok a társaság rendelkezésére bocsássák a távhőszolgáltatást elősegítő, megtermelt és kitermelt alapanyagokat.

Érdemes természetesen megemlíteni, hogy a tagok vagyoni hozzájárulása közös tulajdonukba megy át.¹⁸ Ez a jelen esetben azt jelentené, hogy az előző bekezdésben leírt alapanyagok a fűtőműhöz kerülnének, majd az anyagok elégetése után annak eredménye, azaz a hő a kiépített hálózaton keresztül minden taghoz eljutna. Igaz, hogy a Ptk. rendelkezései szerint a vagyoni hozzájárulás vagy értéke kiadását csak a társaság megszűnésekor, illetőleg akkor lehet követelni, ha a tag a társaságtól megváltik.¹⁹ Itt viszont erről nem lenne szó, sokkal inkább arról, hogy a vagyoni hozzájárulás folyamatos lenne, ugyanis csak így biztosítható a folyamatos hőellátás.

Az is előfordulhat, hogy a társaságot határozatlan időre létesítik. Ebben az esetben három hónapra bármely tag által felmondható a társaság. Ha a felmondás lejártá viszont

¹⁶ 1954. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről 568. § (1) bekezdés

¹⁷ 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról 13. § (1)-(2) bekezdés

¹⁸ 1954. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről 569. §

¹⁹ 1954. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről 570. §

alkalmatlan időre esik, a többi tag határozatlan időre egyhangú határozattal a felmondási időt legfeljebb további három hónappal meghosszabbíthatja.²⁰ A tag a társaságot azonnali hatállyal felmondhatja, ha erre bármely másik tag fontos okot szolgáltat, különösen, ha a társasági szerződést súlyosan megszegi, vagy olyan magatartást tanúsít, amely a vele való további együttműködést vagy a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyezteti.²¹ Rengeteg ilyen eset előfordulhat, elegendő, ha a mostanság gyakran előforduló gázlopásokra gondolunk. Ezek kiszűrésével és megakadályozásával elkerülhető lenne az azonnali hatályú felmondás.

A fentebb már említett Vékás-féle Kodifikációs Főbizottság által összeállított tervezetben²² a polgári jogi társaság ilyen név alatt nem szerepel, hiszen a tervezet a kérdést a társasági szerződés cím alatt taglalja. Rengeteg olyan rendelkezést is tartalmaz, amelyek az előbb említett jogi problémák megoldásában segítséget nyújthatnak. Az Új Polgári Törvénykönyv szerint a felek egyenlő mértékben teljesítik a vagyoni hozzájárulást.²³

A társasági szerződéssel pedig a felek arra is kötelezettséget vállalnak, hogy a tevékenységük kockázatát közösen viselik.²⁴ A vagyoni hozzájárulásként adott olyan dolgok, amelyek elhasználhatók, azaz a korábban említett megtermelt és kitermelt alapanyagok, közös használatba kerülnek.²⁵

A társaság tevékenysége, melyeket a termelés folytatása során ellát, integrátori jellegű tevékenység. Az integrátori tevékenység fogalmát különbözőképpen definiálják. A leginkább a helyzetre illő fogalmat a közbeszerzési és pályázati fogalomtárban találtam. Integrátor az a nagyvállalat, amely az általa kiválasztott és a műszaki fejlesztés eredményeként számára beszállítói minősítésre alkalmassá váló minimálisan két vagy több kis- vagy középvállalkozással együtt pályázik.²⁶

A mezőgazdasági tevékenység folytatásakor az integrátori szervezet termelői csoport formájában működhet az érintett termékpályán. Az integráció felépítéséhez és megalakuláshoz szükséges állami támogatás megadását azonban a 100 illetve a 300 millió forint árbevétel, és a Kft. vagy szövetkezeti jogi forma előírása is hátráltatja.²⁷ Az egyszerűbb szervezet és a kevesebb megkötés a közreműködés és a hozzájárulás módjára lehetővé tenné a települési fűtőművek esetében a közreműködés fent jelzett rendszerének kialakulását, azonban az integráció állami elismeréssel és támogatással történő elősegítése fontos lenne.

Összefoglalva megállapítható, hogy az előző pontban felvázolt polgári jogi társaság alapításával a távhőszolgáltatás is nagymértékben leegyszerűsödne. Természetesen az

²⁰ 1954. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről 575. § (1) bekezdés

²¹ 1954. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről 575. § (2) bekezdés

²² Új Polgári Törvénykönyv (a Kodifikációs Főbizottság javaslata 2012.)

²³ Új Polgári Törvénykönyv 6:500. § (1) bekezdés

²⁴ Új Polgári Törvénykönyv 6:499. §

²⁵ Új Polgári Törvénykönyv 6:501. § (1) bekezdés

²⁶ A fogalmat lásd: Közbeszerzési és pályázati fogalomtár. In: <http://www.vanessia.hu/fogalomtar.php>

²⁷ A termelői csoportokra vonatkozó 81/2004. (V. 4.) FVM rendelet értelmezésére lásd CsÁK Csilla: A termelői csoport. In: CsÁK Csilla (szerk.): *Agrárjog 2010*, 257-260. p.

engedélyeket ebben az esetben is be kellene szerezni. Távhőszolgáltatás esetén viszont az Áfa kulcs mindössze 5 %, amely a 27 %-os általános mértékhez képest sokkal kedvezőbb. A megoldás lényege az lenne, hogy a társaság tagjai az alapanyagokat rendelkezésre bocsátanák. Figyelembe véve a nem vagyoni hozzájárulás mértékét, a Versenytörvény rendelkezéseit, valamint a vonatkozó jogszabályokat, az önkormányzat díjfizetési feltételeiről szóló rendeletnek köszönhetően a fogyasztók kedvezményekben részesülnének.

Fontos lenne, hogy a már felvázolt elképzelés elsősorban a kistelepüléseken meg is valósuljon. Ehhez azonban problémamentes jogi szabályozásra lenne szükség. Módosítani kellene a Versenytörvényt, még pedig úgy, hogy pontosan, taxatív módon legyen meghatározva a tisztességtelen piaci magatartások köre, mivel a jelenlegi szabályozás túl tág. Ennek köszönhetően például egyes fogyasztók előnyben részesítése nem járna versenyhátrány okozásával. Érdemes lenne megfontolni azt a megoldást is, hogy a megújuló energiaforrásnak minősülő energiaforráson alapuló hőszolgáltatás kerüljön ki az Áfa körből. Ez a módosítás nem elképzelhetetlen, hiszen a megújuló energiaforrások alkalmazása összhangban van a Fenntartható Fejlődés²⁸ alapelveivel és a magyarországi megújuló energiaforrások felhasználásának növelésére létrehozott stratégiával, tehát alkalmazásuk nem rombolja a környezetet, ugyanakkor nem is fogják vissza az emberiség fejlődési lehetőségeit, valamint használatuk nagyban segít egy környezetbarát, és fenntartható energiagazdaság megteremtésében. A rendszer termelési integrációra vonatkozó biztosabb támogatási alapjainak megteremtéséhez szükség lenne a termelői csoportokról szóló rendeletben szabályozott formakényszer eltörlésére.

²⁸ A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket. (ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága: „Közös jövőnk” 1987)